

gnusne priprave za operacijo, ko pa se operacija začne, se njen tok misli preklopi na mladostni spomin, ko so sadistični fantini ubijali mačko tako, da so jo metali v zid. Situacija dobi s takšno podobo nove dimenzije. Takšne in podobne, večinoma prav posrečene stilistične domisleke srečuješ skozi vso Suhodolčanovo kroniko o Marinovi družini in v valovanju fabulativne moči in nemoči so to posrečene oblikovne svetlice.

Francè Vurnik

LEOPOLD SUHODOLČAN, VELIKAN IN PAJAC. Z vrsto mladinskih knjižic, ki jih je napisal Leopold Suhodolčan, se ta pisatelj uvršča med naše najplodovitejše mladinske avtorje, se pravi med tiste ustvarjalce, ki naj bi s svojim delom nudili mlademu bravcu prvi kontakt z literarno in prek nje seveda z realno navzočnostjo življenjske objektivnosti, v kateri žive. Brez dvoma stoji tedaj mladinski pisec ne samo pred odgovorno, marveč tudi pred težko nalogo, kako stvari, ki se od zunaj zrcalijo vanj ter ga vznemirjajo, predstaviti nazaj v prostor ter jih določiti s tistimi dimenzijami, ki tem stvarjem lahko dajo resničnost in verjetnost, hkrati pa ta prostor primakniti tako zelo do bravca, da bo postal njegova last — da bo namreč takšen kot njegov doživljajski svet; to je adekvaten bravčevi razvojni psihološki stopnji. Če upoštevamo pri tem tudi estetski red in soodvisnost stvari, ki jih podaja avtor, je potemtakem mogoče reči, da tako nastalo delo neposredno opravlja med braveci vsestransko funkcijo osveščanja, zakaj iz takšne stvaritve govorijo ljudje in predmeti sami — in razumljivo je tedaj, da je vsestranski učinek prek tako nenavadne zveze s svetom veliko globlji in uspešnejši, kakor če bi ga iskali pri še tako izvrstnem pedagogu. Pričujoča Suhodolčanova knjiga Velikan in Pajac* se omenjeni vlogi vsaj z določenih strani približuje.

Tematsko črpa avtor svojo snov iz današnjih družbenih razmer, dasiravno je svojo pripoved uokviril v zunanjo zgradbo Cervantesovega Don Kihota: Velikan (Don Kihot), ki živi v iluzornem prepričanju, da so ljudje dosegli že tisto materialno blagostanje, ko si vsakdo »vzame« po potrebi karkoli, in da so tudi ljudje postali etično dobri, doživi na popotovanju s svojim prijateljem bistrim in pametnim Pajacom (Sančo Pansa) ob stiku s popolnoma drugačno — sedanjo — stvarnostjo vrsto zapletov: med drugim ju napode iz trgovine, kjer Velikan v prepričanju, da so minili časi, ko so ljudje za izbrane reči dajali denar, »pomerja« obleko, doživita kaj neljubo usodo v hotelu Planet, zatem v neki delavski četrti rešita s posredovanjem pri delavskem svetu Mihnovi družini stanovanjske stiske, razkrinkata družbo goljufov Grofa in Barona itd. Veliki »Don Kihot« velja v vseh teh primerih za nenormalnega, celo za nemogočega, zakaj ljudje ne le, da še niso uresničili sanj o lepi, zadovoljujoči prihodnosti, ampak tudi sami še niso postali človeški, kot kažejo gospod Lepoglavec ter Grof in Baron. Kajpada tudi preostali nastopajoči v Velikanovih očeh niso nič drugega kot ljudje davne preteklosti, pa zategadelj ni nič presenetljivega, če ga ti ljudje ne marajo. Iz konfliktov z njim ga po navadi izvleče Pajac, deček, ki mu je zvest prav zaradi želje, da bi mu pomagal. Sicer pa je malo prepričljivo njegovo altruistično ravnanje ter zavzemanje za

* Leopold Suhodolčan, Velikan in Pajac, Mladinska Knjiga 1965.

pravico in dobroto — marsikje je vidna v tem piščeva vzgojna tendenca, ki pa izstopa samo zato, ker je celotna knjiga le plod konstrukcije in hotenja, izpovedati resnico, da svet, če je že lep, še vedno ni dober, da pa ga je mogoče vendarle urediti tako, da bo človečnost nazadnje na njem tudi zmagala. Pajac in Velikan sta utelešenje tega optimizma, toda navzlic vsemu vendar nekoliko preenostavno utelešenje, zakaj njuna dejanja — in s tem v zvezi nemalo dogodkov — začenja in razrešuje pogosto zgolj naključje, Pajačevo posredovanje glede Mihnovega stanovanja pa zapušča vtis velike naivnosti. Kaže, da bi avtor, če je že parafraziral veliko Cervantesovo umetnino — pa tudi sicer — svoje osebe moral napolniti z veliko večjo življenjsko neposrednostjo, polarizirana nasprotja se ne bi smela poleči samo spričo dobre pisateljve volje, in tudi — kar se ne zdi nepomembno — pripovedovanje bi zahtevalo večjo duhovitost, zaradi svojega specifičnega mladinskega namena pa več bližine in pristnosti. Vzorni Cervantesov tekst takšne možnosti vsekakor nudi, toda piscu ni uspelo, da bi jih realiziral, se pravi — ustvaril. Zato je celotna knjiga ostala v spoštljivi razdalji od vrednosti in pomembnosti bistroumnega plemiča iz Manče, po svoji umetniški ceni pa je ostala sredi poti do zastavljenega cilja.

Zdi pa se vendarle, da že sama zunanja predstavitev fabulativnega ogrodja v naš čas izpričuje ob svojem idejnem jedru, posebno ob likih, kot sta Velikan — fant sanjske prihodnosti, ter Pajac — deček tegobne sedanjosti, nedvomno precejšnjo stopnjo inventivnosti. In čeprav se pri njej tako rekoč tudi vse neha, diha iz knjižice domala v vseh poglavjih naša sodobna vsebina. Družbeno okolje z revno Mihnovo družino, lakajsko osebje v hotelu Planet, Črni Peter in Kapitanček, ki s svojimi velikimi načrti zapuščata dom — vse to, resda v manjših in skromnejših obrisih, kaže na resnično objektivno navzočnost modernega sveta. Razume se, da samo ob stiku s takšno snovjo dobiva bravec ob njej višjo duhovno predstavo, in ker je to gradivo tudi obenem prostor njegovega bivanja, more vplivati nanj še toliko bolj osveščajoče. Zaradi skomercializiranih odnosov v dobršem delu kulturne stvarnosti (plaža in kič) tako branje — in s tem pričujoča povest — ni vredno popolnega ignoriranja. Končno je Suhadolčan v svoje pripovedovanje znal zajeti nekaj živih oseb kot sta Črni Peter in Kapitanček, mestoma mu pripoved zablesti v pravem in živem jeziku, s čimer knjiga med njegovimi mladinskimi stvaritvami še ne zavzema nadpovprečnega mesta, je pa vendar vsaj za zdaj med našo izvirno mladinsko literaturo vidnejši dosežek. Škoda, da bo ta dosežek navzlic lepi zasnovi sčasoma izgubil večino svoje vrednosti.

Jože Horvat